

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Spes & Fiducia, Cuius Iudicisqve Dei, Erga Homines In Hac
Vita Existentes, Firmata**

Stengel, Georg

[S.l.], 1645

Capvt. V. Devm, tum in omni, tum etiam in pecuniaria necessitate,
egentibus mirabiliter subuenire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49823](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49823)

us alet seruos suos. Impendant, in quadra-
gesima, operibus p̄nitentiæ, quantum in
Bacchanalibus luxui impenderunt; exte-
nuent ventrem ieiunijs, quem distenderunt
epulis; emacient faciem inedia, tegant ge-
nas pallore, quas antea laruis deformarunt,
& dæmonibus similes reddiderunt: indu-
ant tunicam cilicio vtiliter molestam, habi-
tūmque seip̄os flagellantium, qui ridiculis
stultorum vestimentis tecti, per plateas,
Mænadam, aut thyrsos vibrantium Bac-
charum instar, insaniuerunt: denique qui
hostem peccatis suis meruerunt nobis addu-
cere, virtutibus suis eundem propellant.
Gerit enim se Deus erga nos, quemadmo-
dum nos ipsi nos gerimus erga Deum. *Nulla
creatura est, ait S. Augustinus; quæ non, velit,
nolit, diuina prouidentia seruiat: Facit enim
cum ea, quæ ex animo seruit, quod bonum est:
de illa verò, quæ hoc non vult, fit, quod iu-
stum est.*

S. August
in epist.
ad Galat.

C A P V T V.

*Deum, tum in omni, tum etiam in pecu-
niaria necessitate, egentibus mira-
biliter subuenire.*

§. I.

§. I.

Ubinam spes nostra potissimum sit ponenda?

Defanorū hominū iudicio, Nummus est humana potentia compendium: rectius dicerent: Deus est humana potentia compendium. Siquidem omnia ex Deo; qui potens est omnia facere superabundanter, quam petimus, aut intelligimus, secundum virtutem, quæ operatur in nobis. Ille fons est omnis boni, ille Oceanus misericordiarum, ille asylum, ille scutum, ille portus, ille spes prima & vltima miserorum. Vt proinde stolidè erret, qui fonte deserto, cisternas sibi fodit, quæ continere non valent aquas; aut fluuium, immo riuulum existimat Oceano pleniorē: vel qui cum vidit, se ab omnibus deseri, etiam à Deo desertum arbitratur: quasi exhausta sit illius potentia & bonitas, aut fons misericordiæ exsiccatus. Non nouit Deum, quisquis, in rebus ambiguis, non consulit Deum. Non credit Mundi gubernatorem Mundo esse superiorem, quicumque se abstrahi finit per vllam rem Mundi. O quàm vilis spes est, quæ nititur Mundi potentia! quàm fugax Principum custodia! quàm fallax fiducia creaturæ! Fascinatio,

2. Cor. 5.
18.
Ephes. 3.
20.

Ier. 2. 13.

tio, error, cæcitas, insania est, quærere v-
bique vel solatia, vel auxilia, & ignorare,
aut obliuisci eum, in quo sunt omnia; immo
etiam à quo sunt omnia, qui & est omnia in
omnibus.

§. II.

Deus omnia est omnibus.

De Protheo, versipelle falsoque Deo,
quem alij Vertumnium appellauerunt, Pro-
pertius ita cecinit:

Propert.
lib. 4.
eleg.

Opportuna mea est cunctis natura figuris:

In quamcumq; voles, verte, decorus ero.

Hebr. 4.
18.

Multò veriùs hæc de vero Deo canas: in om-
nibus periculis, in omni necessitate, est op-
portunus. *Adeamus ergo cum fiducia ad thro-
num gratiæ: ut misericordiam consequamur, &
gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* A-
memus v̄bique pulchrum. Pulcher est in pul-
chro Mundo, quem condidit; pulcher in po-
tentia; pulcher in misericordia; pulcher in
æquitate; pulcher in cælo; pulcher in terra;
decorus in Virginis utero; decorus in iu-
mentorum stabulo; decorus in cunis; deco-
rus in templis; decorus in spinis, decorus in
ipsa crucis deformitate: potens verbo, po-
tens facto. Pete ab eo, quidquid à Deo peti
potest, & (si quidem tibi proderit) scito, te
impe-

impetraturum. Accusant te homines? premunt aduersarij? ad illum recurre, & audies: *Quoniam in me sperauit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.* Sic sperantes Apostolos à calumnijs Pharisæorū liberauit, quando esurientes cæperunt vellere spicas, & manducare, & Pharisei uidentes dixerunt ei: *Ecce discipuli tui faciunt, quod non licet facere sabbathis:* Tunc enim dixit eis: *Non legistis, quid fecerit David: quando esuriy, & qui cum eo erant: quomodo intrauit in domum Dei, & panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neq; his, qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege, quia sabbathis sacerdotes in templo sabbathum violant, & sine crimine sunt. Dico autem uobis, quia templo maior est hic. Si autem sciretis, quid est: Misericordiam uolo, & non sacrificium: nunquam condemnassetis innocentes.* Eodem pacto protexit illos, quando accesserunt ad eum ab Ierosolymis Scribe & Pharisei, dicentes: *Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lauant manus suas, cum panē manducant.* Nimirum sic Deus iudicat, ut malè iudicantes damnet; & cum nemo est, qui defendat innocentes, ille patrocinium eorum suscipit.

Quod

Psal. 90.
14.

Matth. 12.
1.

1. Rég. 21.
4.

Matth.
15. 1.

Quod qui credit, vndique linguis appetitus ;
libenter ad illum recurrens dicit : *Redime me*
Pfal. 118. *à calumnijs hominum.*

§. III.

A consanguineis deserti, à Deo non dese-
runtur :

Quid, quòd ab ipsis etiam amicis, cogna-
tis, fratribus ac parentibus deserti, à Deo nò
deseruntur? Neque enim vana est laus illa :
Pater meus, & mater mea dereliquerunt
Pfal. 26. *me, Dominus autem assumpsit me.* Nonne a-
10. *mici Iob tales erant, vt eis meritò diceret :*
Iob. 16.2. *consolutores onerosi omnes vos estis? Ipsa eius*
vxor, tanquam Lycisca, ante eum stabat, &
latrabat: ipsi filij & filiae mœrore ingenti eum
affecerunt: deseruerunt eum opes; deserue-
runt vires; deniq; , velut catharma, in ster-
quilinio iacebat, Dominus autem assumpsit
Iob. 42. *eum: Et addidit omnia, quaecumq; fuerant Iob,*
10. *duplicia, & benedixit nouissimis Iob, magis;*
quam principio eius. A fratribus desertus erat
Ioseph, sed Dominus assumpsit eum. A patre
Luc. 9.59. *desertus erat, qui dixerat: Domine permitte*
mihî primùm ire, & sepelire patrem meum. Sed
Dominus assumpsit eum inquit: Sine, vt mor-
tui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, &
annuncia regnum Dei. Neque mater potuit
fili-

alium iuare, quem, ante portas vrbis Na-
im, loculi tactu surgere iussit Christus; po-
tuit ergo iuare Christus; & potuit dicere
adolescens: *mater mea dereliquit me, Domi-
nus autem assumpsit me.*

Luc. 7.
13.

§. IV.

Opificum instructio, ut ditescant.

Pastos esse ab eodem Seruatore, qui,
quod manducarent, non habuere, supra
meminimus. Sed & opifices necquidquam
sudantes, si ei necessitatem suam aperiant,
nequaquam deseruntur. *Præceptor, tota no-
cte, laborantes nihil cepimus, ait bonus alio-
qui cymba liniq; magister. Qua arte aliquid
capere potuit? In verbo autem tuo laxabo re-
te, ait. Et, cum hoc fecissent, concluderunt pi-
scium multitudinem copiosam. O opifices,
quibus nihil ex voto succedit, quid totos
dies, totasq; noctes frustra fatigamini? quid
oleum & operam perditis? verum est, suda-
tis: verum est, vigilatis: verum est, suendo
secando, fabricando, piscando vos rumpi-
tis: verum est, pretium duplum laboris exi-
gitis, & captatis: & nihil hæc omnia pro-
ficiunt: figuli opes colligitis: semper ege-
tis, semper idem inopiæ saxū voluitis; om-
nia lucra in sacculum pertusum mititis:*
G quid-

Luc. 5. 5.

quidquid influit, effluit; quasi ad Danaïdæ
dolia damnati in cassum laboratis. Vultis
causam nosse? non est vobiscum Deus: non
offertis Creatori vestro manè diem, vespere
noctem: non præcedit laborem vestrum o-
ratio: non sumitis à cruce præmissa benedi-
ctionem. Dicit cum Petro, ad Christum:
Luc. 5. 5. In verbo tuo laxabo rete. Usque modo non peti-
Ioan. 16. stis quidquam in nomine illius. Petite, & ac-
34. cipietis.

§. V.

*Cur, & quo miraculo, Christus staterem
è pisce dederit?*

Quin etiam si regnum illius nō sit de hoc
mundo, nec venerit ad dandas caducas, sed
æternas atque cœlestes opes; tamen, si ita
profuerit, etiam pecunias providebit. *Ac-*
Matth. 17. cesserunt, qui didrachma accipiebant (publi-
24. cani) ad Petrum, & dixerunt ei: Magister
vester soluit didrachma? (id est, duo drach-
ma) Et ait: Etiam. Quod de facto, non de
jure, Christum soluisse, semper viderat, vel
hoc ipso postea falsò accusatum, quasi tri-
buta Cæsari solui prohibuisset. Et cum in-
trasset in domum, Petrus, præuenit eum I E-
SVS, dicens: Quid tibi videtur, Simon, Re-
ges terra à quibus accipiunt tributum, vel cen-
sum?

sum? à filijs suis, an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi IESVS: Ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius, inuenies staterem: illum sumens, da eis pro me, & te. Stater enim, seu siclus, erat tetradrachmum, id est duo didrachma, vnum pro Christo, alterum pro Petro; quia vnusquisque didrachmum, seu dimidium sicli pendere debebat. Expende hinc iudicium Christi, & in caussa, & in miraculo. Causam ipse indicans ait: Vt non scandalizemus eos. Scandalum id fuisset, non datum, sed acceptum, vt vocant Theologi, ex quorum sententia non acceptum sed datum duntaxat scandalum est necessariò vitandum. Ea tamen erat bonitas Christi, vt qui alibi scandalum acceptum contemnendum censuerat dicens: finite illos, ceci sunt, & duces cecorum, hoc tamen loco, vel grandi miraculo interueniente, voluerit vitare. Nam miraculum multis de caussis fuit magnum. Et si enim Theophilacto daremus, staterem illum, non pecuniam fuisse, sed margaritam; vnde sciuit Christus, piscem primò trahendum margaritam habiturum, si non, spiri-

Matth. 15
14.

tu Prophetico, absentia vidit? sed incredibile est, fuisse margaritam, cum margaritæ non in ore, sed in ventre; non in piscibus, sed in conchis soleant inueniri. Fuit ergo verus siclus, & miraculum inde maius, quod Christus absens sciret, quis fuerit ille piscis, qui in ore staterem esset gesturus; & quod sciret, illum primò ascensurum; immo quod potiùs fecerit, vt ille primus ascenderet; aut quod in ore ascendentis staterem ipse creârit aut formârit; nisi enim ibi primùm eum fecisset, non in ore, sed in ventre piscis stater repertus fuisset: deglutiunt enim pisces, quod ore rapiunt. Quo ex facto apparet, quantis miraculis vel pecuniam quoque suppeditet indigentibus benignus Deus. Quod & per Matrem suam legitur fecisse.

§. VI.

B. Virgo, per Angelum, egenti monasterio aurum mittit.

S. Gregorius
Turon.
lib. I.
de glor.
Martyr,
§. 11.º

Monasterium est valde magnum in Hierusalem, non modicam habens congregationem in quodam loco; inquit Gregorius Turonensis, Deuotio populi sæpe plurima confert. Veruntamen Imperatoris iussu ibi non minima largiuntur. Accidit autem, quodam tempore, vt, præ penuria egestatis, valde eis victus necessaria defice-

fierent. Congregatio itaq; garrula Monachorum, cum, una atq; alia die refectio-
 nis, non caperet, vociferantur ad Abbatem di-
 centes: Largire cibos, aut permittite discedere v-
 numquemq; in locum, quo vitam propagare pos-
 sit; alioqui, nec te consulto, discedimus, ne pe-
 reamus fame. Hec, ijs dicentibus, ait Abbas:
 Oremus, fratres dilectissimi, & Dominus mini-
 strabit nobis cibos: nec enim potest fieri, ut defi-
 ciat triticum in eius monasterio, quae frugem vi-
 ta ex utero pereunti intulit Mundo. Quibus
 vigilantibus, nocte tota, ac psallentibus, mane
 orto, ita reperiunt cuncta horreorum habitacu-
 la repleta tritico, ut vix vel reserari ostium pos-
 set. Accepto autem cibo, gratias egerunt Deo.
 Post multos vero annos, iterum deficiente cibo,
 clamauerunt Monachi ad Abbatem, qui ait:
 Vigilemus, ac deprecemur Dominum, & for-
 sitan transmittere dignabitur alimenta. Deniq;
 prosteruntur ad pavementum templi. Vigilantes
 itaq; noctem in Psalmis hymnisq; & Canti-
 cis spiritualibus, cum se, post matutinas somno
 dedidissent, venit Angelus Domini, & posuit,
 super altare, multitudinem innumeram auri.
 Erant enim ostia adis obserata. Exurgente au-
 tem mane Abbate cum Monachis, ad celebra-
 dum cursum, viderunt multitudinem auri su-

per altare. Et ait Abbas Custodi adituo: *Quis Prefectorum huc ingressus est? qui hac detulit?* Respondit: *Post egressum vestrum, nullus hic hominum accessum habuit, sed ostij clauem munitionam retinui, & mecum habui, donec surgeres ad commouendum signum. Tunc stupens Abbas cum Monachis, munus cœleste intellexit, gratiasq; Deo agens, colligit; comparatisq; victui necessarijs plebem creditam affluenter refecit. Nec mirum, si B. Virgo, sine labore, suis protulit victum, quæ sine coitu viri concipiens, virgo permansit & post partum. Hæc S. viri verba iunt, quibus ego aliud adiungam verbis meis.*

§. VII.

B. Virgo pecuniam suppeditat B. Hermannno.

Surius §.
April. in
vita eius,
& F. 10.
Chrysoft.
de Större
in vita e-
dita An-
tuerpiæ
Anno
1627.

Hermanus, postea, ab ipsa Deipara, cum duobus Angelis, ei se spectabilem præbente, *Iosephi* sibi nomen adsciscere iussus (cuius Be- atificationem Ferdinandus II. Imperator Diuis affectissimus Romæ à Sede Apostolica petiuit) antè, quàm, in Steinfeldensi cœno- bio, sub S. Norberti vexillo, in Præmonstra- tensium ordine, stipendia faceret, cum ad- huc septennis, Coloniae, scholas frequenta- ret, ceteris condiscipulis, festis ac Domini-

eis diebus, in platea pueriliter lusitantibus, solebat se subducere, atque in B. Virginis monasterio, ad quandam, diuinæ Matris Filium Deum brachio gestantis, se se imaginem illatebrare. Ibi, haud secus ac si sta uæ uerent, ita iam cum Matre verba faciebat: iam cum Filio eius suauissimè, & tanquam cum æquali, familiarissimè sermocinabatur. Si panem nactus erat, aut si pomulum habebat, Matri Filioque eius lubens, gaudensque sportulam attulit ac porrexit. Et verò acceptum id sibi munus esse, cœlestis Virgo perspicuè ostendit: quippe quæ extento, quantumis ligneo brachio, munus acceptauit. Quin & locuta est cum Hermanno elinguis imago, iussitque eum cum Fuerulo suo colludere. Quod ad vespertinum vsq; tempus factum, ut verè dicere posset diuina Sapiencia *ludens in orbe terrarū, & delicia mea esse cum filiis hominum.* Parentes illi erant pauperes, quibus non suppetebant sumtus, ad illum ritè vestiendum. Quare, aspera ac frigida hyeme, moris sui seruans, ad castæ Matris statuam in templum venit. Vsque adeò cœlesti flamma æstuantem rigens bruma nō impediuit. Ibi Imago rursus verba fundens interrogauit, cur, tempore tam frigido, nu-

Prou. 2.

31.

dis incederet pedibus? cui ille respondit: *Calceis careo*. Mox illa, lapidem, inquit, illum vides? (& digito lapidem monstrabat) sub eo quatuor denarios reperies, eos tolle, & calceos eme. Adit lapidem, inuenit pecuniam, & exultante animo ad gratiæ tantæque liberalitatis Matrem recurrit, eique gaudibundus nummos ostendit. At illa quoties, posthac calceis, tabellis, aliâque scholastica supellectili indigebis, eum lapidem adi, semper inuenies monetam. Quid puerilis ætas, quid mulier, tacitum secretumue seruat? Igitur neque potuit ista res vel ab Hermanno puero, vel ab Hermanni matre femina diu cæleri. Vulgata est. Resciantes reliqui etiam pueri, & ipsi eundem lapidem adierunt, mouerunt, sed nihil reppererunt: quia non itidem, vt Hermannus, coluerant thesauri monstraticem. Tanti refert, vnde quis non opem solùm, sed opes etiam petat.

§. VIII.

Ubi verum Fortunati marsupium reperitur?

Fabulæ Fortunatum quendam fingunt, in silua, Deam obuiã habuisse, quam Fortunã vocant, à qua marsupium dono acceperit, eius virtutis, vt quoties vellet, ex eo aureos num-

num.

numeros posset educere, tanquã è fonte quodam pereñi, aut potius fluuio & Pactolo auri. Fingunt hæc. Somnia sunt Parnassi. Felicior Hermannus fuit Fortunato. Sub lapide semper pecuniam reperit, quoties quæsiuit. Docuit ergo, non à Fortuna, sed à MARIA, eiusq; in primis Filio, opes sustentationi necessarias esse flagitandas. Neq; Midas Phrygiæ rex aurũ quæsiuit, vbi debuit: quæsiuit apud Deũ, sed falsum, & qui ad dilapidãdas, non cumulandas diuitias est opitulatur. De vera in verũ Deũ fiducia à S. nostro Ignatio discenda, infra memorabo: hinc pecuniæ insperatò suppeditatæ exempla è vita illius appono.

§. IX.

S. Ignatij Loyola in Deum fiducia.

Roma, Petro Codacio nuper mortuo, & S. R. E. Cardinalibus, propter obitum Pauli III. Pont. Max. in noui Pontificis electione occupatis, inopia nostri premebantur: quibus extremam etiam famem metuebant multi, humana ratione rem aestimantes. Ignatius verò eo ipso tempore familiam suam auxit, & intra paucos dies, plurimos Societatis Candidatos in Societatem admisit: multis eius animum admirantibus, quibus, quod consecutũ est, admirationem ademit. Nam hoc ipso tempore cum aliquando

Ouid. lib. II. Metam.

Petr. Riaden. lib. vi. vitæ S. Ignatij cap. 9.

Ioā. Crucius, domesticus obsonator homo simplicissimus, & feruens spiritu ex D. Ioannis Lateranensis templo vesperi domum reuerteretur, ad amphitheatrū, quod vulgo Colosseum dicunt, in hominem incidit, qui in manum illi centum nummos aureos silentio tradidit. Eius affectu plurimum Ioannes commotus est, & horrore quodam perfusus: tradita enim homo pecunia, ex oculis mirantis subito euanuit.

§. X.

Iterum pecunia S. Ignatio, à Deo mittitur.

Alias etiam, dum idem Ioannes summo mane obsonatum it, obuiam illi factus est quidam, qui marsupium aureis nummis plenum in manum dedit. Et, quod nondum plane illuxisset, quis esset, agnosci non potuit. Obsonator certe noster Demonem suspicatus, eiusq; timens insidias, in templum D. Mariae supra Minervam, quod proximum erat, se repente coniecit, precatusq; Deum est, ut se dolo, & fraude omni liberaret. Pecuniam domum allatam, adulterinam nonnulli suspicabantur, & à Diabolo, ut nobis imponeret, prestigys quibusdam adumbratam. Sed tamen vera, & recens, & aurea fuit: eaq; debita soluta sunt. Eodem penè tempore, in alia nostris difficultate versantibus, dum in
propa-

propatulo loco, apertam arculam tomento & scrutis vilissimis refertam, P. Ioannes Polancus domi perscrutatur, & scripta quedam diligentius inquirat, recentes nummos aureos fulgentesq; in ea casu reperit, quibus subuentum presenti necessitati est. Nam illud diuina quidem prouidentiae signum, minus tamen mirandum est, in summis rei familiaris angustiis fuisse, qui nostra necessitatis insci, pecuniam ultro offerrent, ve etiam benigne domum deferrent: qua oratione nostram sepe inopiam subleuarent.

§. XI.

Virginibus, contra inopiam & infamiam,
succurrit Virgo Virginum.

Per simile, & aliquantò etiam prodigiosius est, quod à Ioanne Iuniore aliisque memoratur, de Nobili quidem, & pia, sed paupercula matrona, quæ, cum non esset, quod alendis geminis filiabus sufficeret, adduxit eas in templum, ad statuam Matris Dei, ibi manus filiarum in manus Mariæ transponens: *Has meas filias, inquebat, quas, ob inopiam, sustentare non possum, tibi, ô Dei parens, in manus trado, iure meo materno omni tibi resignato, ut tu illas pariter in vita, & virginea illibataq; castitate conserues.* Oratione, in hunc modum, peracta, domum regrediuntur. Redeuntibus

Io. Iunia
or in sca
la cœli
Leon.
Mayr. 21.
Maj in
stemma
te Maria
no.

bus incognitus iuuenis sacculum 100. talentorum offert, hoc se aiens patri carum adhuc debuisse. Hac pecunia mater filias decentius vestitas reliquis etiam rebus necessarijs instruit. Sed adfunt illico oculi maligni, & linguæ Theoninæ, quæ spargunt, inhonesto quæstu, filiabus, peculium obuénisse. Doluit castissimis puellis magis infamia, quàm inopia. Quò confugerent virgines, nisi ad Virginem, & filia, nisi ad Matrem? Eunt comprecatum; queruntur, apud Deiparam, de publica infamia, in publico loco. Extemplo ostensum est, Superos audire mortalium preces. Nam nullâ mora, in conspectu totius ciuitatis, duo pulcherrimæ iuuentutis Angeli è cœlo aduenère, manibusque elegantissimas coronas ferentes dicebant: *Hac ferta vobis, in testimonium illibata vestre virginitatis mittit Maria IESV & vestra Mater.* cum dicto ferta obtulerunt, atq; etiam oculis mortalium se subducentes magnâ & Deiparæ, & ambarum virginum opinionem, in spectantium animis, reliquerunt. Quippe duo cœnobîa extemplo exadificata sunt, in quibus duæ tantæ cœli gemmæ conderentur. Ita dotare nouit Dei Mater filias sibi commendatas. Bonæ sunt artes, quæ diuinis

nis

his auxilijs nituntur. Malis artibus homines plus amittunt, quàm acquirunt.

§. XII.

Fabula dantis, quod auferre volebat, & historia accipientis, quod, templi aduendi causa, a labore abstineret.

Quod vel Phryx ille voluit indicare; cuius hæc sunt. Valde exercitatus fur; egregiam & questuosam operam quadam nocte nauarat, compilatis aliquot diuitum arculis. Itaq; auro argentoq; refertum sacculum portans etiam in pauperis ades deuenit: quas scrutans cum nihil inueniret rerum preciosarum, in farinariũ tandem vasculum incidit. Ne vacuus autem, contra disciplinam suam, discederet, ponit sacculum, in illum congesturus farinam. At pater familias strepitu excitatus de somno; & timens victui suo, in furem, telo arrepto, cum clamoribus irruit. Ille territus ex adibus, sacculo relicto, fuga euadit. At pater familias; excussus igne & lumine illato; magnas, præter spem, opes reperit. Sic ille qui farinam pauperi relinquere noluisse, auro & argento caruit: Nimirum sæpe ex insperato succurritur innocentibus; & malè parta, malè dilabuntur, longèque maius lucrũ reportat, qui lucrũ Dei causa negligit: Cuius rei insignem habemus in m.esso-

Æsop. fol
373.

Thom.
Canti-
prat. lib.
2. c. 53.
§. 9.

messore, doctrinam, à probatæ fidei autho-
re, enimverò ab oculatis testibus relatam.
Miles, in Germania, dives agri, messores con-
duxerat, qui, secto gramine, foenum face-
rent. Illi in opus strenuè incumbabant, vt
diurni laboris mensuram quisque impleret.
Erat fortè peruigilium Sancti cuiusdam, cū
sub vesperam, vndique, in pagorum turri-
bus, campanum æs cœpit compulsari, sig-
nūmque dari ad Vesperas. Eo sonitu audi-
to, *Desistamus*, inquit vnus è messoribus, *fal-
cemq̄, seponamus, tempus est Vesperarum*. Pia
monitio, apud crudos animos, non habuit
locum. Quin dicerijs insuper asperferunt
ceteri monitorem. Ille tamen nullis sarcas-
mis absterritus, falce & opere relicto, ad pre-
ces cantūsq̄ Vespertinos se contulit, reli-
quis porrò gramen cædentibus. Tertio inde
die, in pratum veniens, & longo, post reli-
quos, interuallo, laborem incipiens pro de-
ridiculo habitus est. Tulit cachinnos patient-
ter: sed non diu fuit, cum irrisores, se ipsos
senserunt cachinno dignos. Vix enim ille
manu falcem vibrare cæperat, cum ex emi-
nentiore graminis furculo auream quandā
miræ & visendæ magnitudinis monetā pen-
dentem conspexit. *Quid illo latius? Cadit*
illico

illico in genua, & præ gaudio, lachrymans
in diuini Largitoris laudes effunditur. Con-
currunt ad clamorem socij, cōcurrit & prati-
dominus miles: vident nummum non vulgari
modo, sed prodigiōsè inscriptū. Miles, qui
olim aliquot annos, inter scholas, haud ma-
gno sanè operæ precio contriuerat, litteratā
tamen monetam, voce patria, legit, & hunc
ferè sensum inuenit, *Manus Dei me compe-*
git; & in donum me redegit pauperi: qui non in-
fregit diem Sancto celebrem. Nummum hunc
vxor militis tanti fecit, vt magna pecuniæ
summa eum emptum multis postea, in rei ge-
stæ testimonium memoriāque, commo-
strārit.

§. XIII.

*Deo fidens inuenit, quod nimis sollicitus
negligit.*

Narrabo hîc, quòd à viro diligente atque
industriō in eandem rem narratum habeo.
Duo vnà iter faciebant, quorum vnus in per-
peti metu de victu comparando versabatur,
alter verò de Dei Prouidentiā certus ac sui
securus plenus lætitijs pergebat. Hoc mira-
ri ille, & è socio quærere; quænam res ei tan-
tam animi tranquillitatem adferret? Nam
ego

ego, inquiebat, curis conficior, & quando de futura vitæ sustentatione cogito, intemperijs agitor. At ego, inquit alter, dudum hæc examissim cogitavi, curamque omnem in eū conieci, *Per quem nec ales esurit*. Quamquam neque otiosè vitam agere decreui, sed statui, manū cum Deo mouere. Quia igitur immobili adhæreo, ideò quietus sum. *Quid verò est, manum cum Deo mouere?* rogat iste. Cui alter *Fideliter*, inquit, *artem, quam didici, exercebo: cetera Deo permittam*. Dictum hoc impio risu excepit anxius ille, dicens: *Vidisse se multos Deo fretos deceptos esse*. Mox ergo relapsus ad suas dubitationes, & deliberationes cœpit; inter alia, percelli metu cæcitatatis; *Et quid, inquit, te futurum esset, si cæcus fieres?* In hac formidine, incipit tentare, quomodo cæcus factus progredi posset? Itaque oculos claudit, cautèq; manu prætenta, magno spatio nouus andabata progreditur. Verùm ita sponte cæcus marsupium auro grauidum, in viâ iacens, præterit, quod ponè subsequens socius conspectum illico sustulit; dicens; solitudine nimia excæcatus diuinæ Prouidentia largitatem non videre. Quia igitur in hunc modum *adinuit pauperem de inopia: venite & timete Domi-*

Psal. 106:
41.

Domini

Dominum omnes Sancti eius : quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt : inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. Huc ergo, qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite : venite emite absq; argento.

§. XIV.

Vtilissima pecunia, per piam usuram, augenda ars, dare pauperibus.

Absque argento emit, qui spe & fiducia in Deum emit : absq; argento emit, qui non confidit in multitudine diuitiarum : absq; argento emit ; qui argentum dispergit & dat pauperibus ; nam centuplum accipit, etiam in hac vita. Luculentam rem recenset Ioannes Moscus cognomento Euratus, his verbis : Cum in Samo insula essemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix Maria mater domini Pauli candidati, dicens : cum essem in ciuitate Nisiba : erat ibi Christiana mulier virum habens gentilem. Erant autem pauperes, habebant tamen quinquaginta numismata. Die vero quodam ait vir uxori suae : Demus hac numismata feneratori, ut aliquod solatium ex eis capiamus. Ea enim sigillatim consumimus, & deficiunt. Respondens autem illa bona uxor ait viro, si placet ea fenerari, veni, demus illa sub

H feno-

Psal. 33.

10.

Isa. 55. 1a

Io. Mos-
scus Eur-
atus in
prato spi-
rit. cap.
185.

fanore Deo Christianorum. Dicit ei vir eius. Et ubi est Deus Christianorum, ut demus ei? ait illa: ego tibi ipsum ostendam. Si enim huic dederis ea, non solum non illa perdes, sed & usuras tibi persoluet & capitale duplum reddet. Qui ait: Eamus, ostende mihi illum, & demus ei. Illa vero assumens virum suum, duxit in sanctam Ecclesiam. Habet autem Ecclesia illa quinque magnas ianuas. Cum ergo induxisset illum in Ecclesie porticum, ostendit ei pauperes dicens: istis si praeberis, Deus Christianorum ipsa accipit. Isti enim omnes sui sunt. Qui mox cum gaudio numismata cepit erogare pauperibus. Reuersiq; sunt in domum suam. Cum vero post menses tres necessitate sumptuum angustarentur, ait vir uxori suae: Soror, nihil, ut video, nobis daturus est Deus Christianorum, ex debito illo; & nunc angustamur inopia. Respondit mulier & ait illi: Profecto dabit. Vade, ubi illa dedisti, & exhibebit ea tibi cum omni alacritate.

Quo audito, ille currens abiit in sanctam Ecclesiam. Veniensq; in loco, ubi erogauerat numismata pauperibus, & circuiens totam Ecclesiam neminem vidit, qui sibi debitum redderet, nisi solos pauperes denuo sedentes. Cum ergo cogitaret a se ipso, cui diceret aliquid, aut à

quod exigeret, aspexit, ante pedes suos, in marmore iacere numisma unum de illis, quae pauperibus ipse erogarat, inclinansque se & accipiens illud abiit in domum suam, & ait coniugi suae: Ecce profectus sum in Ecclesiam, & crede mihi, mulier, quia Deum Christianorum non vidi, ut dixisti, nullusque mihi aliquid dedit, nisi quod hoc numisma ibi positum vidi, ubi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eum mulier illa mirabilis: Ipse est, qui tibi hoc inuisibiliter praestitit. Ille enim, inuisibili potestate sua, disponit hunc Mundum. Sed vade, Domine mi, eme nobis aliquid, ut comedamus hodie, rursusque ipse providebit nobis. Abiit ille & emit sibi panem & vinum & piscem, & veniens domum dedit uxori. Quae accipiens piscem capit ipsum purgare, exenteransque illum, inuenit in visceribus eius lapidem valde mirabilem, ita ut miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen sciebat, quid esset. Seruatum autem ostendit reuertenti viro, dicens: Ecce hunc lapidem in pisce reperi. Videns autem & ipse miratus est quidem ipsius pulchritudinem, ignorabat tamen quid esset. Cum autem comedisset, ait uxori: Da mihi lapidem, ut vadam & vendam illum, si quid fortassis pretij de illo accipere contingat. Neque enim, ut dixi, noue-

rat & ipse quid esset, utpote simplex & rudis. Tulit itaque lapidem & abiit ad Trapezitam, cuius erat proprium talia emere & vendere, inuenitq; illum, jam clausis omnibus, egredientem (ad vesperum enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem? ille verò considerans lapidem, dixit ei: Quid vis, ut tibi pro eo solvam? ait autem ille: da quidquid vis. Ad quem ipse: Accipe, inquit, quinq; numismata. Putans autem venditor, quia illuderet sibi, dicit ei: Et quantum vis pro illo persolvere? Existimans Trapezita, quòd ita ille, per ironiam, loqueretur, ait ipsi: Accipe decem, pro eo, numismata. Venditor iterum se irrideri arbitrans, tacuit. Dicit illi Trapezita: Vingtini numismata accipe. Ille autem tacebat nihil respondens. Cùm vero ad triginta, quadraginta, quinquaginta numismata emptor ascenderet, & se daturum ea juramento affirmaret, cœpit ille amplius lapidem aestimare. Paulatim verò emptor ascendens usq; ad trecenta numismata peruenit, deditq; illa vendenti. Ipse igitur, dato lapide, acceptaq; pecunia, venit ad uxorem suam gaudens. Quæ cum videret illum exultantem, dixit: Quanto illum vendidisti? Putabat autem quòd illum quinq; aut decem minutis vendidisset. Tunc ille trecenta numis-

numismata proferens dedit illa uxori suæ dicens, tanto se illum vendidisse. Illa verò summam diuinæ bonitatis clementiam admirans dixit ei: Ecce *DEVS* Christianorum qualis est, quàm bonus, quàm gratus, quàm diues! Vides quia non solum quinquaginta numismata tibi reddidit, quæ tu illi mutuasti, sed paucis diebus tibi sexduplicata restituit? Agnosce gitor, quia non est *DEVS* alius, neque in terrâ, neque in cælo, nisi ipse solus. Ille verò miraculo admonitus, cum experimento didicisset & ipse veritatem, effectus repente Christianus, glorificauit Deum & Saluatorem nostrum Christum cum Patre & Spiritu sancto, plurimas referens gratias prudentissimæ uxori suæ, per quam vera Dei notitia ipsi in veritate concessa est.

§. XV.

Vxores quantum viris possint prodesse?

Verè bona vxor magnum est bonum mariti. Hæc docuit virum suum sanctam vsuram; neque solum dititem fecit, sed etiam Christianum. Utinam haberet multas imitatrices! Aliæ vxores, vt earum superbiam satisfiat, coniuges suos, ad fraudes, ad rapinas, ad mille dolos adigunt; furta eorum occultant, distrahunt, dissipant; neq; conantur bonis artibus ditescere. Enimuero

1. Cor. 7.
14.

blanditijs, aut nequitijs suis corda virorum euertunt, & ad hæreses, aut alios errores, nec rarò ad idola pertrahunt, quod ipsi contigit Salomoni. Non est hoc bonæ vxoris, de qua dicitur, *sanctificatus est vir infidelis, per mulierem fidelem*: quod de S. Cæcilia legimus, quæ maritum suum Valerianum; de Theodora, quæ Sisinnium; de Clotilde, quæ Clodouæum; de Natalia, quæ Adrianum, per preces, per verba, per bona opera, per exempla sancta, conuertit. At maritum habes fidelem? si non potes illum conuertere ad fidem, in qua iam est, conuerte ad iustitiam, conuerte ad misericordiam, conuerte ad charitatem; doce eum dare eleemosynas, nec ei manū iniice dare cupienti, quod multas, prò dolor, auarissimas Orci Nymphas audiuius factitare.

§. XVI.

Non malis, sed bonis artibus, pecunias esse querendas.

Psal. 126.
3.

Discite hîc & vos pecuniæ sititores, non pluris facere industriam vestram, quàm gratiam diuinam: non magis confidere, in vestro labore, quàm in Dei ope. *Vanum est vobis, ante lucem surgere; vanum, tota nocte, laborantes vigilare, & facere operationem in flumi-*

fluminum nauigandorum, aut sudorum aquis multis; nihil capietis, si Christus non sit vobiscum. *Nisi Dominus edificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui edificant eam.* Hic messor plus cessando messuit, quam alij, vsque ad occasum solem, se defatigando. Discite, mortales inter vera & vana auxilia, discrimen facere. Nolite vobis promittere à mandragoris pecunias; non fert ea radix nummos. Nolite effodere thesauros, quos atri custodiunt canes. Cerberus, non Deus; Gryphes, non Cœlites, habitant in illis hypogæis. Nolite animam vestram vendere tribus Philippæis, Christum triginta argenteis. Non dat Orcus opes, quibus ditescatis. Cum putaueritis vos habere crumenam ære grauem, carbones thesaurus erunt; & sapius stercora, quam numismata colligetis. Denique, quando nihil acceperitis, cum Pluto, Plutonem estis adoraturi. Deum colite, ille aurum creauit. Ille, cum nemo iuuerit, ditabit. Ille & diuinam virgulam, & auream, sed castam, pluuiam potest è cœlo mittere. Ab illo, tanquam sponsæ, arrham accepistis, quidquid habetis. Caue, homo, ne de tua anima sit illa querela: *Et hæc nesciuit, quia ego dedi ei* Osce. 2. 8.

H 4

fru-

frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quae fecerunt Baal, quasi dæmonis, non Numinis dona; ab Inferis, non à Superis impetranda. Si qua re indiges, Patrem adi, non hostem, apud quem, qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. Hinc tam multi, ob amissam vnicam vaccam, aut leue damnum, seipfos suspendunt: verè enim in laqueum diaboli incidunt, quem illis tendit.

1. Tim. 6.
9.

C A P V T. VI.

Diuinae bonitatis iudicia, in Sacramento Baptismi & Confirmationis, gratiaq; diuina, mirabiliter suppedi-

tatis.

§. I.

Saulo fidei, Eunuchò baptismi gratia quàm in-
speratò oblata?

Vòd si, iudicio Dei, à pecunijs alijsque terrenis bonis homines defertissimi tantã habent compensationem, vt vel diuinitus pecuniã inuentur, vel alia accipiant bona pecunijs longè præstantiora: quid egenti non erit sperandum de cœlestibus thesauris? Inter quos est di-

uina